

Romaqa Rikch'ayninta Sayarichin - Yupanakuy Chunka Pisqayoq

*Qhipa Pruebam: Uywaq Kayta Rikch'ariy Animalpa Llikllasqanpa
Sut'inchasqa Ch'aqwayninmanqa*

Jeff Pippenger
2024-09-03

Kunanqañaqa manaña allin uywana rikch'ayninpa pruebayuq pacha ukupi kashanchikña, hinaspa Adventismoq historiapi ñawpaq proféticak sasachakuyqa kunanqa yapamanta kutimusqa kashan. 2023 watapi julio killapi, Miguel arcángel uraykamurqa Ezequielpa wañusqa ch'aki tullunkunata rikch'arichinampaq, paykunaqa Sodomapa hinaspa Egiptopa sutiyuq hatun llaqtapa callepi wañusqa siriychaqanku. Chaypi, Apocalipsispa chunka hukniyuq kapitulumpi, wañuypa puñuyninkumanta orqosqa kanku Espíritupa qusqanwan. Ezequielpa kimsa chunka qanchisniyuq kapitulumantaqa, tawa wayrakunapa willakuynin sut'inchasqa kashan chay willakuy hina, mayqinchus wañusqa ch'aki tullunkunata, tukuy Israelpa wasin nisqa reqsisqata, Señorpa ejercitonman tukuchin. Daniel profetaqa Juampa iskay wañusqa testigonkunaq rantinmi kashan, hinaspaq payqa wañusqa ch'aki tullunkunaq qochapi kaqkunatapas, hinaspa parábolapi yachaysapa sipaskunatapas rantinmi.

Millernikuna rikch'achisqa yachachikuyta hunt'aspa, paykuna reqsirqanku paykunapa experiencianinkuta chay rikch'achisqa yachachikuypi rikuchisqa kasqanta. Pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapas reqsinankutaqmi kanqa suyasqa p'unchaykunapi kasqankuta. Daniel hina, isqon ñiqin capitulopi, paykuna reqsinankutaqmi kanqa Levítico iskay chunka suqta ñiqinpi qanchis kutikama nisqawan rikuchisqa hina awqankunapa hallp'aman ch'iqichisqa kasqankuta, hinallataq Nabucodonosorpa pakasqa uywakunapa lantinta unanchasqanta allinta entiendenankuta.

Kay sapaqsi siq'ikunapi Diospa Siminmanta huk profético pruebam rikuchisqa kachkan. Callepi wañusqa iskay testigokunaqa kawsarichisqa kasqankuman hina Espirituwan hunt'asqa kanku. Ezequielpa wañusqa tullunkunaqa huk profético mensajeta uyarinankupaqmi necesitakurqanku. Danielqa Moisespa hinaspa Jeremiaspa qelqasqankunata yachachkaspam, ch'iqnisqa kasqanman rikch'arichisqa karqa. Iskay kaq capítuloqa Daniel hinaspa kimsa allin runakuna metafóricamente rikch'arichisqa karqanku, wañuy kamachiy uraman churakusqa kasqankuta yachanankupaq; chaymantataq pakasqa karqa, chaymanta kicharisqa profético k'anchayqa Danielta hinaspa kimsa masinkunata qespichirqa. Parábolapi vírgenkunaqa chawpi tutaq “qapariy”wanmi rikch'arichisqa kanku. Milleritakunaqa Cristo makinta chartapi figurakunamanta oqarisqanpi rikch'arichisqa karqanku. Llapa suqta testigokunapim huk profético mensajem wañusqakunata otaq puñuchkaqkunata rikch'arichin. Chayqa chaymantam huk pruebatapa paqarichin, maypichus iskay clasekuna prueba ruwanakuy tukukuyninpi rikuchikunku.

Kay sutinakuna patapi sayarispam, sut'inchasqa kachkanmi qhipa p'unchaykunapi pachak tawa chunka tawa waranqa runakuna rikch'arichisqa kaptinqa, chayqa Ezequielpa tawa

wayrakunamanta willakuyninmi, hinaspa Levitico iskay chunka suqtayuqpi Moisespa qanchis kuti ch'iqichisqanmantam. Chayqa kawsarimuy willakuymi, chayta Michael arcángel apamun. Chayqa Nabucodonosorpa pakasqa musquyninmantam willakuy, uywakunapa rikch'ayninmanta.

Sipas chay sipaskunaqa pruebaman churakunku aceiteniyuq kasqankumanta, chay aceiteqa reqsichisqa kachkan “Diospa Espiritunpa mensajen” nispá. Milleritakunaqa rikch'arichisqa karqanku, Diospa profetiko Palabranpi paykuna kikin sut'inchasqa kasqankuta yachaspa, hinallataq ñawpaqta 1843 watata willakuspa nisqankuman pushaq kikin evidenciakuna 1844 watapa octubre killapa 22 p'unchawta cheqaqtapuni willakusqanta rikuspanku. Kay sutinchasqa chiqankunaman hina, takyachisqa kachkan qhepa p'unchaykunapi pachak tawa chunka tawa waranqa rikch'arichisqa kaptinku, paykunaqa rikch'arichisqa kanqaku huk profetiko pruebayuq mensajeman, mayqinchus ishkay laya yupaychaqkunata paqarichin.

Kay llapallanmi hinallataq hunt'asqa, tukuyninpi hunt'asqa kanan tarinku proféticata qhawarisqa pruebakuy p'unchaypi, animalpa rikch'ayninman hinaspa animalmanta rikch'ayninman rurasqawan sut'ichasqapi. Chay prueba tukukun, domingopa kamachikuyninpi vírgenkunaman probation wisq'akusqanpi. Chayrayku, animalpa rikch'aynin prueba ruranan—sapa kuti sut'ichasqa huk pruebat hina, mayqenkunachus kicharisqa willakuyta unanchasqankuta rikuchin—kay llapa profecía siq'ikunawan sut'ichasqa kachkan. Daniel chunka iskayniyuqpi, yachaqkuna, yachay yapakusqanta unanchaqquna, kimsa patayuq pruebakuy rurananta purichinku, “ch'uya kasqa, yuraqchasqa, hinaspa suyaychasqa” nisqawan sut'ichasqa. Chay kimsa patakunaqa Espíritu Santomanta apamusqa convencimientopa patankunam kanku, huchamanta, chanin kaymanta, hinaspa taripakuymanta convencimientota rikuchispa. Chay kimsa patakunaqa patio, santo lugar, hinaspa Santo Lugarkunamanta aswan Santo Lugar kanku. Chay kimsa patakunaqa Apocalipsis chunka tawañiyuqpi kimsa angelkunapimapas sut'ichasqa kanku, chay hinallataq Danielpa hinaspa kimsa allin runakunapa experienciankupipas, huk ñiqinpi. Chaypiqa ñawpaqta mikhuymanta pruebat pasarqanku, chaymantataq qhawariymanta pruebat, hinaspa tukuypi kimsañiqin pruebat pasarqanku norte reypa qusqa—Nabucodonosorwan sut'ichasqa.

Kay tawa chusku wayna qhariqkunamantaqa, Diosmi qorqan yachayta, atiyta tukuy yachaykunapi, yuyaypiwan; hinaspa Danielpa tukuy rikuchiykunata, musquykunatapas entiendenanpaq yachayninta qarqan. Reypa nisqan p'unchaykuna tukukuptin, paykuna apamunanpaq nisqa kaptin, castradokunapa umalliqninmi paykunata Nabucodonosorpa ñawpaqman pusarqan. Hinaspa reyqa paykunawan rimarqan; tukuy paykunamantaqa mana pipas tariqchu karqan Daniel hina, Hananías hina, Misaél hina, Azarías hinapas; chayraykutaq reypa ñawpaqninpi sayarqanku. Tukuy yachaywan, entiendenawan imakunatapas rey tapukuptin, chunka kuti aswan allinmi paykuna tarisqa karqanku llapa layqakuna, qhaway p'unchay yachaqquna ima, tukuy suyuyinpi kaqkunamanta. Daniel 1:17–20.

Danielpaq kimsa allin runakunapaqpas kimsa pruebakunamanta qhipa kaqqa Nabucodonosorpa rurachisqan prueba karqan; chayrayku Danielwan kimsa allin runakuna imatam rikuchkanku chay qhipa profetiku pruebaqa Babiloniamanta kanan tiyan, imaraykuchus Nabucodonosorqa rey karqan; chaymi Isaías qanchis ñiqin kapitulumanta pusaq hinaspa isqun versículokunapi huk reyta, huk llaqtapa uma llaqtanta, hinaspa huk “uma” nisqata takyachin, chaykunapa hukllamanta

rimanakuy atisqa símbolokuna kanku. Chay “uma”qa qhipa p’unchaykunapi Kunan Pacha Babiloniapa umanta rikuchin. Chay “uma” qhipa p’unchaykunapiqa Apocalipsis chunka qanchis ñiqinpi kaq warmi qaran, paypa urqunpi qillqasqa kasqan: “PAKASQA KAY, HATUN BABILONIA, CHINKANAKUQ WARMIKUNAPA MAMAN, KAY PACHAPI MILLAY AKLLASQAKUNAPA MAMAN.”

Pachak tawa chunka tawa waranqa runakunaq qhipa profétiko pruebanqa chay qhipa p’unchawkunapi kunan pacha Babiloniaq “uma” nisqanta allinta utaq mana allinta entiendenawanmi tinkisqa kachkan. Paykunaq qhipa pruebanqa hinallataq yachaynintapas hap’in: kunan pacha Babiloniawan Kunan Romaqa huknin hukninwan rantinakuq símbolokuna kasqanta, chayrayku kunan pacha Babiloniaq “uma” nisqanqa iskaynin siq’ipi kaq kikillan “uma”mi, imaraykuchus paykunaqa huknin hukninwan rantinakuq símbolokunam kanku.

Kay pachaqa hinantin huntasqa kachkan wayra paraqwan, awqanakuywan, chhikanakuywanpas. Ichaqa huk umallapa uranpi—papal atiyinpa uranpi—runakuna huñunakuspa Diospa contranpi sayarinqaku, Paypa testigonkuna runapi rikurisqanpi. Testimonies, volumen 7, 182.

Danielwan kimsa allin runakunañataq rikuchinku tukuypaq qhipa willakuy-simipa pruebata, imaraykuchus sapa kutiqa willakuy-simimanta prueba kashan, Romaq yuyayninmanta prueba kasqanta; imaraykuchus qhipa p’unchawkunapi umanqa papal atiyinmi, paymi Nebucadnezarwan rikuchisqa, Babiloniaq ñawpaq kaq uman, pay kikinmi Danielta hinaspa kimsa allin runakunata probarqan. Danielwan kimsa allin runakuna rikuchisqan ch’aqwayqa, Adventismopa cimienton historiapi ñawpaq ch’aqwaywanpas ñawpaqmanta rikuchisqañam, 1843 wataq chartninpi qhawachisqa hina, Señorpa makinqa pusasqan, mana tikrasqa kananpaq. 1843 wataq chartninpi qhawachisqa ch’aqwayqa sayarisqa karqan Antioco Epífanés utaq pagano Roma visionta sayarichiq atiyiniyuq kasqanta reqsinapi, Danielpa chunka hukniyuq qapipa chunka tawañiyuq versículonpi.

Qhipa p’unchaykunapa historiapi pachak tawa chunka tawa waranqakunaqa proféticata unanchasqankumanta pruebaman churakusqaku. Proféticata unanchayqa sayachisqa kachkan imaymana profecía siq’ikuna rayku, chaykunaqa qhipa pruebata profética kasqanman hina sayachin. Chay pruebaqa ñawpaqman puriqmi kanqa, tukukuyninman chayaspataq iskay rikchaq yupaychaqkunaq rikurimuyninwanmi tukukunqa.

Danielpa chunka iskayniyuq kapitulampi rikuchisqa hina, musyachikuy qallarin musuq profetik k’anchay kichasqa kaptin; hinaspataq ñawpaq pruebaqa kaymi: willakuyta mikhuynichu, icha manachu chaskin. Chay pruebatam Daniel “pichasqa” nispa rikuchin; qatiq pruebataq Daniel “yuraqyachisqa” nisqa; hinallataq ruwanakuyqa tukukapun kinsa kaq, qhipa, “pruebasqa” nisqapi. Kinsa kaq hinaspa qhipa pruebaqa maypichus iskay kastakuna “pruebasqa” kanku, chaypin rikuchikunku aceiteyoq kashankuchu, manachu.

Danielpa ñawpaq kapitulon sut’inchaspa qhipa pruebata riqsichin; chayraykun Danielqa chay pruebata riqsichin, mayqinchus “uywaqa lurasqa rikch’ayninpa kamachiynin” nisqapi rikuchisqa kachkan, chaymi “Diospa llaqtan atipasqa pasanan prueba” nisqa, iskayninmanta ñawpaqta:

“sellasqa kanankumanta” ñawpaqta hinallataq “graciapa p’unchaynin tukukuptinmanta” ñawpaqta, mana unaykama hamuq dominiku kamachiypi.

Uywa rikch’ariyninapaq imayna uywaqa paqarichisqa kasqanta yachayqa, kimsa t’aqapi huñusqapa profetiku nisqan ruwasqanta unanchanapaq profetiku pruebayuqmi. Dragón, uywa, hinaspa llulla profetaqa sapaq profetiku ruwasqayuqmi, achka profetiku testigokunapa nisqanman hina sayachisqa. Imayna chay kimsa t’aqapi huñusqa qhepa p’unchaykunapi huklla profetiku atiyinman tukuspa huñunakun, chayta entiendenapaqqa uywapa rikch’aynin imayna paqarichisqa kasqanta entiendenanmi.

Kayqa sasacha, ichaqa sasachaqa rikuchiyqa, qhipa p’unchaykunapi uywaq unanchan imayna ruwasqa kasqanta hamut’anapa ancha allin kasqanmanta, 2 Tesalonicenses qelqap iskay kaq chapi Pabloq huchayuy runamanta willakuyninmi. Pabloqa pagano Roma papal Romawan profetiko tinkuyninta rimarin, chayta rimaspanmi reqsichin: “pagano Roma papal Romawan profetiko tinkuynin” nisqaqa iskay kastay yupaychaqkunata rikuchiq yachaymi.

Huk llapa runakunaqa “pagano Roma wan papal Roma wan profétikapuni kasqankumanta cheqaqta” munakunku; huknin llapa runakunaqa manam chay cheqaqta munankuchu, chayraykutaq kallpayoq pantasqa umallikusqatan chaskinku. Pablo qelqarqan pagano Roma wan papal Roma wan profétikapuni kasqankumanta; chayqa achka profétikapasajekunamanta hukllanmi, chay iskay atiyniyoqkunap kasqankuta rikuchiq, hinallataq chay iskay atiyniyoqkuna Estados Unidoswan kasqankutapas rikuchiq.

Roma paganaqa dragónmi; Roma papalqa bestiame; Hukllachasqa Estados Unidosqa profeta llullaqmi. Acabqa chunka reykunapa dragón reyninmi, payqa Jezabel warmi qhillakuwan casarasqañam, paymi iskayniray profetakuna llullaqkunapa huñusqanta kamachin. Qharikuna profetakunaqa Baalpa profetankunam karqanku, sach’a-huerta sacerdotekunañataq warmi diosa Astarothta rikuchirqanku. Llapaninku kuskapiqa qhepa p’unchaykunapa profeta llullaqta rikuchinku, paymi bestiapa imagen-ninta rurán, warmi sacerdotekunawan qhari profetakunawan unanchasqa.

Dragónqa Acabmi, Apocalipsis chunka qanchisniyoqpi chunka reykunapa unanchanmi, hinaspataq pusaq qhapaq suyu kunamanta qanchis ñiqin qhapaq suyum. Soqta ñiqin qhapaq suyuqa Estados Unidosmi, Jezabelpa llulla profetakunan; qanchis ñiqin qhapaq suyuqa chunka reykunami, Naciones Unidas, dragónpa atininmi; pusaq ñiqin qhapaq suyuñataq, qanchis mantam kashan nisqaqa, wañuyta apaq nanaywan chaskisqa phisqa ñiqin qhapaq suyum, paymi pusaq ñiqin hinaspa tukuyin qhapaq suyu hina kawsarichisqa, chay bestiaraqmi, chayman hinaspataq chaymanta tukuy pacha Estados Unidos ruwasqan rikch’ayninta ruwan.

Daniel qillqap huk kaq t’aqayninmi qhepaman chayasqa profétiku pruebatam reqsichin, Diospa Siminpi Roma imayna sut’ichasqa kasqanta unanchanapaq. 2 Tesalonicenses qillqapim reqsichin, qhepaman chayasqa profétiku pruebaqa k’anchaytam hap’in, Roma Modernapa estructuranmanta, pagana Romawan papal Romapa profétiku hinaspa polítiku tinkuywan sut’ichasqa kasqanman hina.

Danielpa iskay kaqninpi rikuchinmi qhepa p'unchaykunapi huk pakasqa kaq kicharisqa kasqanta, chaymi pachak tawa chunka tawa waranqa runakunata prueban; imaraykuchus Danielpas, iskay kaqninpi kinsa allin qhariwan kuska, Diospa qhepa p'unchay llaqtanta representan. Chay kicharisqa profetiko pakasqa kaq, hinaspataq paykunata pruebaq kaq, Nebucodonosorpa pakasqa musquyninmi, uywakunapa rikch'ayninmanta; chhaynaqa pachak tawa chunka tawa waranqapa qhepa prueban representasqanrayku, mayqinmantaqa Panichay White qillqarqan: “uywapa rikch'ayninpa kamasqa kasqan.”

Danielpa iskay kaq kapitulonpi rikch'achisqa pruebanqa wañuywan manchachisqa kasqan urapi churakun. Qhipa p'unchaykunapa ricch'aynin hina, chayqa takyachkan Pablo yachachisqanta, maypichus sut'incharqa hatun pantachiyta, cheqaq kayta mana munakuqkunaman hamuqta. Danielpa willakuyninpi, paypa unanchayninqa Babiloniapa yachaq runakunata qispichirqan, ichaqa qhipa p'unchaykunapa tukuypa pruebanmanta qhipamanqa manan probación kanchu.

Roma llaqtamanta huk unanchaq hina kaqman churanakusqanmanta tukuy siq'i rikusqanchikqa kunan p'unchawkuna ruwakushasqan ch'aqwaymanta chiqap testigota qun. Domingo p'unchawpaq kamachiynata churay munaspa kuyuriyninqa kunan tutayaypi purishaqtin, Diospa willakusqan Simiyninqa chay asuykusqanta reqsichin; ichaqa ancha pisilla almaskunam p'unchawpa wawankuna kanku, p'unchawpa wawan mana kaqkunataq mana yachankuchu pruebakuy p'unchawkunaq aqun nisqa t'iyukuna utqaylla tukukuymen ayqekushasqanta. Kayqa panichik White nisqan contexto ukhupim pasashan, maypichus qhipa kuyuriynikuna utqaylla kanqa. Julio killapi, 2023 watapi, Miguel uraykamurqan atiyiniyuq soldadonkunata sayariychinampaq; ichaqa chay soldadokunaman huknin kaypaqqa ñawpaqta huk willakusqa llamk'anam hunt'akunan karqan, chay llamk'anataq hunt'akun animalpa rikch'aynin ruwakushasqan siyasiy pacha ukhupim.

Ruwasqa kanantaq profético llamk'ayqa animalpa rikch'ayninpa rurasqanta reqsiyta uqharin. Profecíapa yachaqninqa kunan pacha historiapi pasashaq ruwaykunawan reqsinqa, Estados Unidos llaqtapi animalpa rikch'ayninta paqarichiq religioso hinallataq político imakunapas ñan purishasqankuta. Yachaqninqa hinallataq reqsinan tiyan imayna animalpa rikch'ayninqa proféticamente rurasqa kasqanta, Diospa Simiyninpi nisqa hina. Hinallataq reqsinan tiyan, imaynachus Estados Unidos llaqtapi animalpa rikch'aynin rurasqa kashan, chay hinallataq Diospa rikch'ayninpas pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapi rurasqa kashan. Payqa entiendenan tiyan p'unchaykuna tukukuypa historiapa paraleloninta Milleritakunawan, paykunaq historiankupi Ch'isi Chawpipi Qapariy willakuy wiñaykusqan tiempopi, maypachachus rikcharichisqa karqanku qipariy tiempopi kaqkankuta, rimaykunaq tinkuchiyninpi nisqa hina, chayraykutaq paykuna kikinkupuni vírgenkuna kasqankuta. Kay kimsa kaqkunapas profético pruebapa partenmi, mayqinchus julio killapi 2023 watapi qallariyta qallarirqan.

“Sapan sapanman” Romamanta llapa churanakuykuna Adventista historiapi rikurimusqankunaqa sagrado historiakuna karqan, chaykunaqa qhipa p'unchaykunapi yapamanta kutimun. Romamanta qhipa churanakuyqa chiqanmanta hamun Diospa llaqtan 2023 watapi julio killapi chayamurqan mensaje nisqawan mana rikch'arinankurayku.

“Diosqa llaqtanta rikch’achinqa; huk medios mana allinchu kaptinqa, hinaspa herejías paykunapurapi yaykunqa, chaykunata suysunankupaq, trigo-manta paja-ta t’aqaykuspa. Señorqa waqyaykun llaqa paypa siminta creenqakunaman puñuymanta rikch’arinankupaq. Ancha chanin k’anchay hamun, kay pachapaq hina allinchasqa. Chayqa Bibliamanta cheqaq yachachiy, ñawpaqninchikpiña kashaq peligrokunata rikuchispa. Kay k’anchayqa pushawananchik tiyan Escrituras nisqakunata kуска kallpawan yachayman, hinaspa hap’isqanchik yuyaychaykunata ancha allinta, allin tapuywan qhawarinaman. Diosqa munan llaqa cheqaq kaypa imayna kasqanta, churasqa kayninkunatapas tukuy sonqowan, mana sayk’uspa mask’asqa kananpaq, mañakuywan ayunaywan kуска. Creenqakunaqa mana samanankuchu yuyayllapi hinaspa mana sumaq sut’inchasqa yuyaykunapi, imataq cheqaq kasqanta nista. Paykunapa iñiyinkuqa Diospa siminpi sinchita sayasqa kanan tiyan, chayhina, pruebapa tiempo chayamuptin, hinaspa concejokunapa ñawpaqenkuman apasqa kaspanku paykunapa iñiyinkumanta kutichinankupaq, atiykuq kananpaq sonqonku ukupi kaq suyakuyta imarayku hap’inku chayta rimarinankupaq, llamp’u kaywan manchakuywanpas.

“Chuyaychuy, chuyaychuy, chuyaychuy. Kay pachaman ñuqanchik qhawachisqanchik yachachiykunaqa ñuqanchikpaq kawsayniyuq cheqaq kay kanan. Ancha importante kan, iñiy nisqanchikpa aswan hatun, saphichasqa qillqakuna hina yupaychasqanchik yachachiykunata amachaspanchikqa, mana hayk’aqpas llaqanpi cheqaq mana kasqaq rimanakunata llamk’achiyta saquesunmanchu. Chaykunaqa huk contraq runata upallachiyta atinkuman, ichaqa manan cheqaq kayta hatunchachu. Ñuqanchikqa allin, sutinchasqa rimanakunata qhawachinanchik tiyan, chaykunaqa manam awqanchikkunallata upallachinqachu, aswanpas aswan qayllapi, aswan ukhuman qhawaypi watukuyta atipananku tiyan. Rimanakuypi allinta yachachikusqa runakunawanqa ancha hatun peligrun kan, Diospa Siminta mana chiqap, mana chaninnaqa apaykachanankupaq. Huk contraq runawan tinkuspanchikqa, sonqomanta kallpachakuspanchik tiyan imaynam yachachiykunata qhawachinanchikpaq, paypa yuyayninpi chiqap yuyayman chayanankupaq, ama iñiq runallapa sunqunpi atinichiyta qunayllapaq maskaspanchikchu.”

“Imaymana yachaypi runapa ñawpaqman purisqanpas kachun, ama huk ratullapas yuyachunchu aswan hatun k’anchayta tarinapaq qhelqasqa Qhelqakuna allinta, mana sayk’uspa mask’anamanta mana necesitakusqanta. Ñuqanchik llaqtahina sapa sapankama waqyasukanchik willakuy qhelqakuna yachaqkuna kananpaq. Sinchi sonqowan rikch’arista suyananchik, Dios ñuqanchikman rikuchiwanichis chay ima k’anchaypa illariynintapas reqsinanchikpaq. Cheqaq kaypa ñawpaq lliplliqninkunata jap’inanchik; hinaspa mañakuypi yachaywan aswan sut’i k’anchayta chaskispa, wakinkunapa ñawpaqenman apamunanchik.”

Testimonies, Volume 5, 708.

Millerpa tiemponpi protestantekuna mana munarqankuchu gramáticapa kamachikuyninkunaman hina pusasqa kayta, hinaspa akllarqanku mana qhawariyta chay “hinallataq” nisqa simita chunka tawaq versiculopi, mayqinchus gramáticapa nisqaqman hina sut’inchay chay “llaqtaykipa suwa runakuna” nisqakuna musuq atiyniyuq kallpata rikuchisqankuta, chay versiculokunapi rikuchisqa ruwaykunapaq puriyninman yaykuspa, maypichus chunka tawaq versículo tarikuran. Uriah Smithpas kikillantataq ruraran, mana qhawarispa chay gramáticapa pruebaqkunata, mayqinkunachus sut’inchanku chunka suqta versiculopi, hinallataq qhipaman tawa chunka versiculopi, norte

llaqtapa reyninqa kikin norte llaqtapa reynin kananpaq, mayqinchus chunka hukniyuq versiculomanta pacha chay yuyaypa asuntun karqan.

Kunan p'unchaykunaqa, Estados Unidos nisqata “suaqkuna” kasqanta yachachiqkunaqa, Hermana White-pa huk pasaje-ninta apakunku; chaypiqa poder papal-tawan Estados Unidos-ta qhepa p'unchaykunapi iskay hatun qatiq atiykunata hina reqsichin, hinaspataq simi kamachiyta q'ewispanku “mundo antiguo” nisqamanta rimanankupaq, mayqinchus Hermana White Europa-ta sut'ichan, ñawpaq historiata chiqaqta niy hina qhawachinman nispá. Chay pasaje-pi simi kamachiyqa rikuchinmi kay yuyaychakuyqa mana allin kasqanta, hinaspataq imayna Hermana White “mundo antiguo” nisqata chay pasaje-pi llamk'achin, chayna kikinmi huk law qelqasninkupipis llamk'achin. Chayta ruwaspanqa, historiador-kunawanpas acuerdopi kashanmi, paykunaqa “mundo antiguo” nisqayachiyta “mundo nuevo” nisqawan tinkuchispa llamk'achinku, Europa-tawan América-kunata t'aqanankupaq.

“Roma yachachiywan katikuqkunaqa Machu Pacha llaqtakunapi, hukmanta musuq pacha llaqtakunapi apostata protestantekunaqa, tukuy Diospa kamachikuyninkunata yupaychaqkunapaq chayllam hina purinqaku.” The Great Controversy, 615.

Simi yachaq kay rimaypi “qatiqanku” nisqaqa rimarin iskaynin atiykunam, “ñawpaq pacha” hina sutichasqa kaqpas, “musuq” hina sutichasqa kaqpas, iskayninkum “qatiqanku” Diospa llaqtanta qhipa p'unchaykunapi ñak'arichiya; chayrayku grammatica nisqa kamachiywan mana allinchu niyta kay rimayqa “ñawpaq pacha”mantaña ñawpaq historiata rimashan, “musuq”taq qhipa p'unchaykunamanta. “Siki siki hina, línea patapi línea hina,” Romaq tukuy ñawpaq ch'axwayninkuna qhipa p'unchaykunapa profecianta yachaqta yachachinku, animalpa rikch'ayninpa pruebanman rikch'arispá, chaypi kanqa huk pacha maypichus llaqtaykipa suwaqninkuna allin riqsisqa rikurinqa. “Suwaqkuna” nisqapa allin unanchayninqa 1843 watapi ñawpaq pionero chartpi churakusqam, chayraykum huk saphi-saphi cheqaq kay, Profecía Espíritu nisqapa atiyinwan takyachisqa. Kaymi reqsichin profeciata yachaqkuna qhipa pruebankuman rikch'ariptinku, “suwaqkuna” nisqapa yuyayninqa sapallanchu kaspá, saphi-saphi cheqaqkunapa hawanpi qhipa maqanakuytapas, hinallataq Profecía Espíritu nisqatapas rikuchinqa.

Kay yuyaykunata qatiq qillqapiqa qatiqpasmi.